

*Min farbror sa:
Du ska gifta dig.
Allt blir bra nu.*

Seminarium 27 oktober

Barn- och tvångsäktenskap

Vi tar fram och förmedlar **kunskap** om unga och det civila samhällets villkor och utveckling.

Som en av regeringens **hbtqi-strategiska** myndigheter arbetar vi för **alla** ungas rättigheter och möjligheter.

Program

- 08.20 Min berättelse
- 08.40 Barn- och tvångsäktenskap som en del av hedersrelaterat våld och förtryck
- 08.55 Lagen på utsattas sida
- 09.30 Paus
- 09.45 Bortförda barn och unga – hur kan vi ge skydd och stöd?
- 10.15 Regional implementering av ny lagstiftning
- 10.35 Barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning
- 10.50 Paus
- 11.00 Unga hbtqi-personer och tvångsäktenskap
- 11.20 Hur kan civilsamhället ge stöd?
- 11.30 Upptäcka, möta och samtala
- 11.55 Avslutning och tack för i dag!

Barn- och tvångsäktenskap

– uttrycksformer av hedersrelaterat våld och förtryck

Maria Elowsson, Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Äktenskap i en hederskontext

- **Hedersnormer** – patriarkal, heteronormativ och kollektivistisk kontext
 - Kvinnor underordnade **män**
 - Individen underordnad **kollektivet**
 - Endast **heterosexuella** relationer (inom äktenskapet) tillåts
 - **Kyskhets/oskuldsnormer** – familjens heder kopplas till kvinnors *faktiska och påstådda* sexuella beteende

Prop. 2019/20:131 – *Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet*

Äktenskap i en hederskontext

- Äktenskap en angelägenhet för **kollektivet**
 - Endogami – giftermål inom gruppen – praktiseras i olika utsträckning
- Svårt dra skarp gräns mellan **frivillighet och tvång** i arrangerade äktenskap
- Äktenskaps- och oskuldsnormer handlar bl.a. om **kontroll**
 - Kan inte motverkas endast genom information om t. ex. mödomshinnan

Ouis, red. (2021) – *Sexualitet och migration i välfärdsarbete*, s. 38-40 och 363-365.

Barn- och tvångsäktenskap

- Uttrycksformer av **hedersrelaterat våld och förtryck**
- Både **flickor och pojkar** utsätts men flickor utsätts i högre grad

Prop. 2019/20:131 – *Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet*

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Barn- och tvångsäktenskap

– uttrycksformer av hedersrelaterat våld och förtryck

*”Många av de tvångsäktenskap intervjuddeltagarna berättar om handlar om bortgifte av personer som anses **befläcka familjens heder**. Det gäller exempelvis kvinnor med dåligt rykte, hbtq-personer vars normbrott riskerar att uppdagas och personer med funktionsnedsättning. Syftet med äktenskapet är att **”gifta bort problemet”**, som en aktör uttrycker det.”*

Baianstovu, Strid, Särnstedt Gramnaes & Cinthio (2019) – *Heder och samhälle. Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar*, s. 104.

En transnationell dimension

Barn- och tvångsäktenskap

- Ärenden där barn- eller tvångsäktenskap förekommer har ofta **internationella inslag**
- Förövare som sanktionerar och/eller utför handlingarna kan finnas utanför Sverige
- Den transnationella dimensionen gör det ofta svårt för myndigheterna att **agera**

Ds 2022:9 – Ett utvidgat utreseförbud för barn

Äktenskaps- och oskuldsnormer

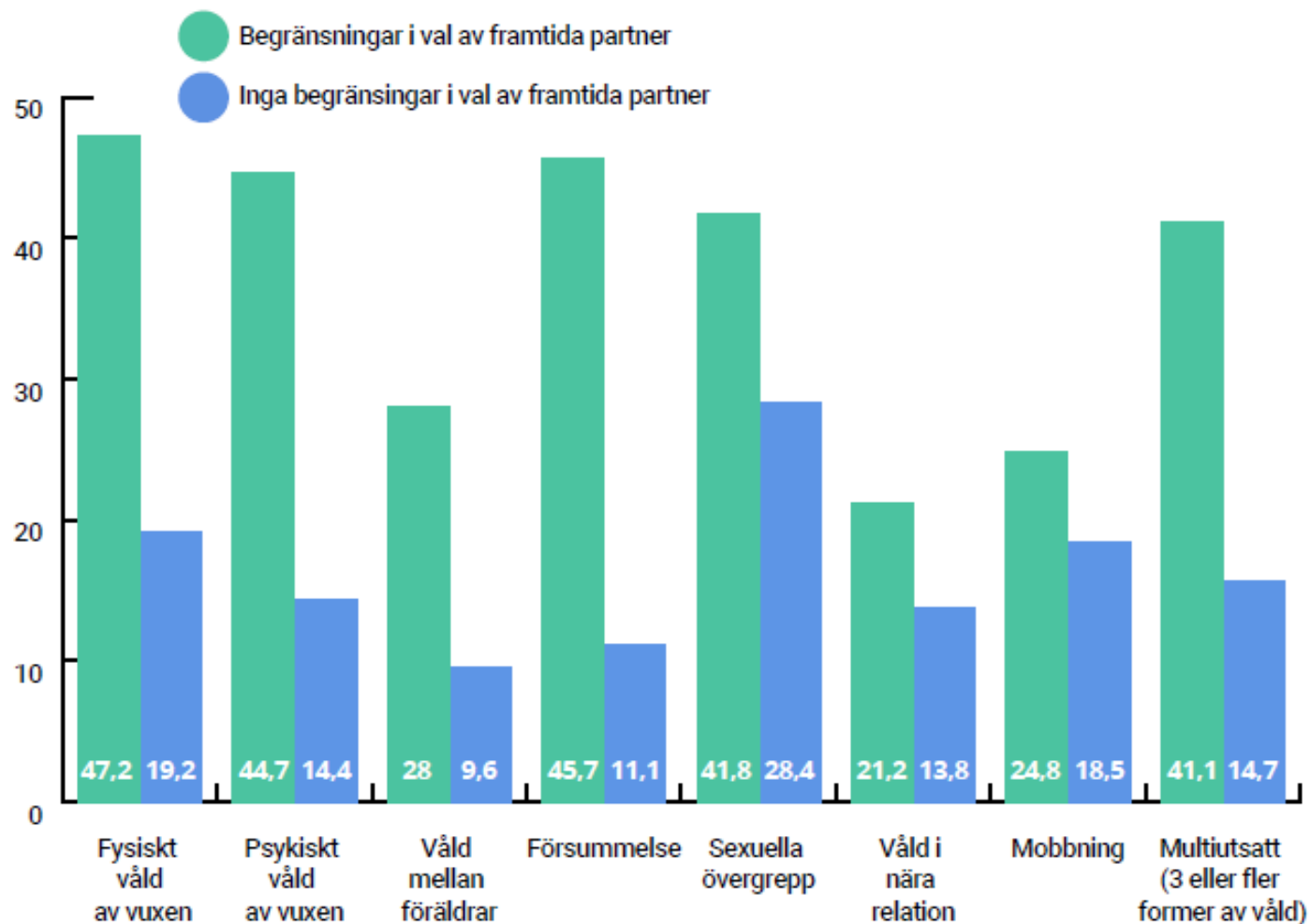
Allmänna Barnhuset – Våld mot barn 2022 (N = 5 820)

	Pojkar		Flickor		Totalt
	Svenskfödda föräldrar %	Utrikesfödd förälder %	Svenskfödda föräldrar %	Utrikesfödd förälder %	%
Jag får inte själv välja vem jag ska gifta mig med/leva tillsammans med som vuxen	0,9	3,0	1,4	5,1	2,1
Det finns förväntningar i min familj eller släkt att jag ska vänta med sex tills jag gifter mig	9,4	37,7	5,3	46,5	19,4

Samband partnerbegränsning - våldsutsatthet

Allmänna Barnhuset – Våld mot barn 2022 (N = 5 820)

Särskilt sårbara grupper

Barn- och tvångsäktenskap

- **Hbtqi-personer**
 - Utsätts för omvändelseförsök, t.ex. (hot om) tvångsäktenskap
- Personer med **intellektuell funktionsnedsättning**
 - Utsätts för tvångsäktenskap

MUCF (2022) - *Unga hbtqi-personers utsatthet för omvändelseförsök i Sverige*

Tjejers rätt i samhället (2020) – *Gömd & glömd*

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Barn- och tvångsäktenskap

Polisanmälda brott 2018–2022

Anmälda fall av barnäktenskapsbrott, äktenskapstvång och vilseledande till äktenskapsresa (källa: BRÅ)

	2018	2019	2020*	2021	2022	Totalt
Barnäktenskapsbrott	-	-	19	87	72	354
Äktenskapstvång	118	86	56	51	43	178
Vilseledande till äktenskapsresa	13	24	7	15	19	78

* Bestämmelsen infördes 1 juli 2020

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

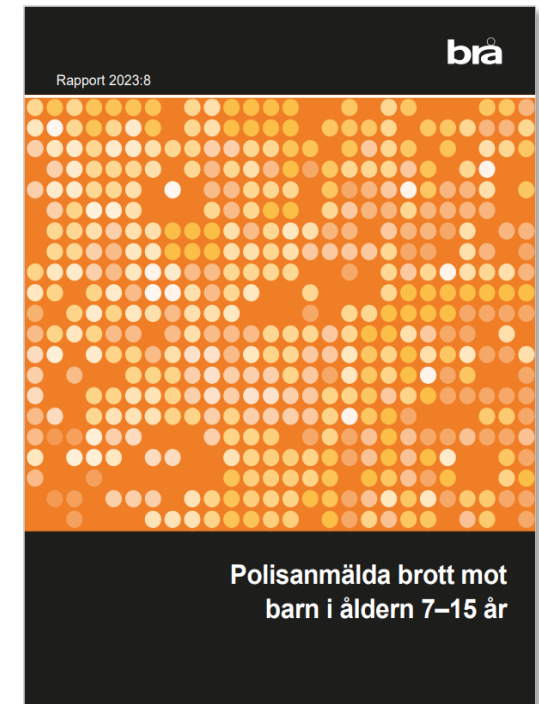
Barnäktenskap – vad vet vi?

- **Främst flickor** som utsätts, pojkar förekommer i enstaka fall
(OBS! BRÅ:s material omfattar endast barn t.o.m. 15 år)
- De flesta brott avser **planering** av barnäktenskap
- När barnäktenskap ingås sker det ofta **utomlands**
- Händelser som **riskerar familjens heder** kan vara utlösande faktor

BRÅ (2023) – *Polisanmäla brott mot barn i åldern 7–15 år*

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Konsekvenser av barn- och tvångsäktenskap

- Avbruten skolgång och ekonomiskt beroende
- Isolering från familj och vänner
- Sexuellt våld
- Ökad risk för (annat) våld inom äktenskapet
- Fysisk/psykisk ohälsa, självskadebeteende
- Tidig/ofrivillig graviditet

Socialstyrelsen (2019) – *Barn som kommer till Sverige och uppges vara gifta*

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Tack för uppmärksamheten!

Välkomna att ta kontakt!

Maria Elowsson, utredare

maria.elowsson@lansstyrelsen.se

Nationellt
centrum | mot
hedersrelaterat
våld och förtryck

nationellt.centrum.hrv.ostergotland@lansstyrelsen.se

www.hedersfortryck.se / www.konsstympling.se

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Föreläsning om hedersrelaterade brott

Seminarium om barn
och tvångsäktenskap 27
oktober 2023

Lagstiftning kring barn och tvångsäktenskap

- Äktenskapstvång
 - BrB 4 kap. 4 c – 2014
- Vilseledande till äktenskapsresa (tidigare tvångsäktenskapsresa)
 - BrB 4 kap. 4 d - 2014
- Barnäktenskapsbrott
 - BrB 4 kap. 4 c – 2020
- Hedersförtryck
 - BrB 4 kap. 4 e – 2022
- Utreseförbud
 - LVU §§ 31 a-i - 2020

Äktenskapstvång

- Infördes 1 juli 2014
- Rekvisit
 - Tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet
 - Ingå äktenskap
 - Giltigt i den stat det ingås eller där minst en part är medborgare eller har sin hemvist
 - Gäller även äktenskapsliknande förbindelse
- Fängelse i högst fyra år

Barnäktenskap

- Infördes 1 juli 2020
- Rekvisit
 - Samma rekvisit som för tvångsäktenskap, samt
 - Mot minderårig
- Gäller även den som förmår eller tillåter äktenskap
- Oaktsamhetsbrott
- Fängelse i högst 4 år

Hedersförtryck

- Infördes 1 juni 2022
- Rekvisit
 - Brottsliga gärningar enligt
 - BrB 3 kap. om brott mot liv och hälsa
 - BrB 4 kap. om brott mot frihet och frid
 - BrB 5 kap. om ärekränkning
 - BrB 6 kap. om sexualbrott
 - BrB 12 kap. om skadegörelsebrott
 - 24 § lagen om kontaktförbud

Hedersförtryck

- Motiv att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps heder
- Utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet
- Gärningen varit ägnad att allvarligt skada personens självkänsla
- Fängelse i lägst 1 och högst i 6 år.
- Rättsfall
 - B3572-23
 - Första dom meddelad av Västmanlands tingsrätt 16 augusti 2023

Vilseledande till äktenskapsresa

- Infördes 1 juli 2014
- Rekvisit
 - Vilseledande (ej genom olaga tvång)
 - Förmår att resa till annan stat än den bor
 - I syfte av tvångsäktenskap
- Fängelse i högst 2 år

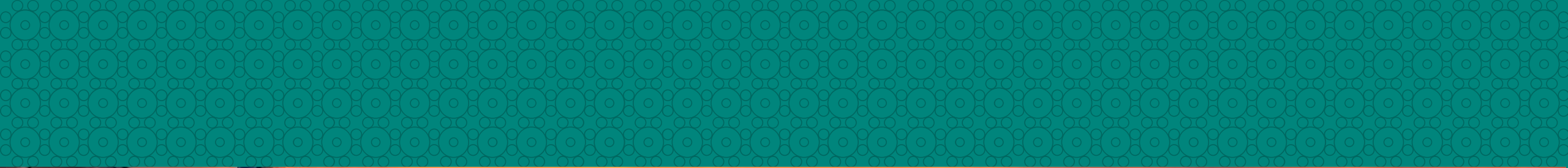
Utreseförbud

- Infördes 1 juli 2020
- Rekvisit
 - Påtaglig risk för minderårig att föras utomlands
 - I syfte att ingå äktenskap, äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas
- Beslutas av förvaltningsrätten efter ansökan av socialnämnden
- Socialnämnden får besluta om tillfälligt utreseförbud om
 - Det är sannolikt att utreseförbud behövs
 - Med hänsyn till risken, rättens beslut inte kan avvaktas
 - Underställs förvaltningsrätten inom en vecka

Tack för din medverkan

Gunilla von Wachenfeldt, Advokat
wachenfeldt@advokatksw.se

Bortförda barn och unga – hur kan vi ge skydd och stöd?

Maria Elowsson, Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Kartläggning av bortförda personer 2022

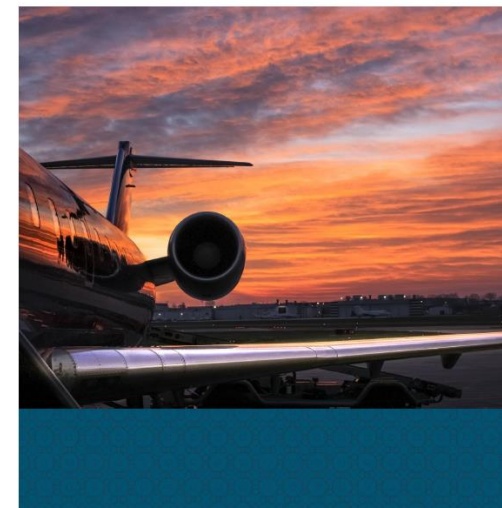
Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

- Enkätundersökning till **socialförvaltningen** och **utbildningsförvaltningen** i Sveriges samtliga kommuner
- Syften:
 - Undersöka **kommuners kännedom** om bortförda
 - Undersöka **hur kommuner arbetar** med att förebygga, förhindra och hantera bortföranden
 - Identifiera **förbättringsområden** för fortsatt arbete
- Svarsfrekvens: 55 procent

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Kartläggning av bortförda personer
i en hederskontext under 2022

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Kartläggning av bortförda personer 2022

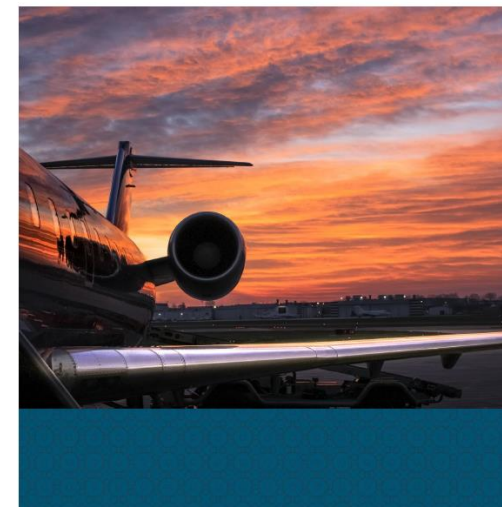
Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

- Drygt **20 procent** av de kommuner som svarade hade kännedom om bortförda personer under 2022
- De kommuner som svarade kände till **159 bortförda** personer, varav **139 barn** och **åtta 18-19 åringar**
 - Statistik från UD/nationella stödtelefonen: **120 bortförda** under 2022
- Kommunerna bedömde att bortförandet syftade till barn- eller tvångsäktenskap i **10 fall**
 - UD: **12 fall**

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Kartläggning av bortförda personer
i en hederskontext under 2022

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Röster från skolan och socialtjänsten

Vad skulle kunna förbättras i er hantering av ärenden rörande bortförda?

Eftersom det **inte varit aktuellt i vår kommun** än så har vi inte någon rutin kring hur vi ska hantera ett sådant ärende. Det vore bra att göra en plan utifall att en sådan händelse skulle uppstå.
Utbildningsförvaltning

Skapa rutiner, men då **vi inte haft några bortförda personer** har det inte varit aktuellt.
Socialförvaltning

Röster från utbildningsförvaltningar

Varför arbetar skolan inte med att informera barn och unga om bortföranden?

Det har inte kommit till någons **känedom att det förekommit**. Så det har inte varit aktuellt.

Vi har **inte så många** utlandsfödda elever i våra verksamheter.

Vi är en liten kommun med små skolor där vi har **bra koll på alla elever** och har hittills inte haft anledning att misstänka att personer kan bli bortförda.

Röster från socialtjänsten

Vad skulle kunna förbättras i er hantering av ärenden rörande bortförda?

Det krävs att socialtjänst
**känner till och
använder** sig av
utreseförbudet och att det
ska kunna tillämpas
skyndsamt.

Kunskapshöjning gällande
reglerna i § 31 i LVU om
utreseförbud. (...) Vi behöver
tillämpa utreseförbudet i
mycket större utsträckning, i
synnerhet **i samband med
placering.**

Röster från socialtjänsten

Vad skulle kunna förbättras när det gäller er samverkan med skolan? /
Övriga medskick?

Att skolan tidigare
informerar socialtjänsten
- **INNAN** bortförandet

Utbildning av skolpersonal
behöver utökas då det är
där man kan **upptäcka**
problemen i tid.

Vi skulle behöva
gemensamma rutiner samt att
skolan behöver se tecken
på denna typ av oro och
anmäla till socialtjänsten
innan de redan är
bortförda.

Röster från skolan och socialtjänsten

Vad skulle kunna förbättras i era rutiner/er samverkan?

Utforma tydliga riktlinjer och rutiner för vår förvaltning som inkluderar **både barn och vuxna.**

Socialförvaltning

Vi har en väl fungerande samverkan med socialförvaltningen, men vi har inte någon **specifik rutin angående hedersproblematik** och det skulle vi behöva.

Utbildningsförvaltning

Att ge stöd och skydd

Metodstöd för yrkesverksamma

- Metodstöd för yrkesverksamma inom **socialtjänst, skola, polis och hälso- och sjukvård**
- Hur olika professioner kan **agera och samverka** för att ge stöd och skydd vid risk för bortförande, konstaterat bortförande, återvändande och på lång sikt

Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet

Att agera och ge stöd och skydd när barn och vuxna riskerar att bli eller har blivit bortförda till utlandet i syfte att utsättas för hedersrelaterad brottslighet.

För yrkesverksamma inom socialtjänst, skola, polis och hälso- och sjukvård

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Tack för uppmärksamheten!

Välkomna att ta kontakt!

Maria Elowsson, utredare

maria.elowsson@lansstyrelsen.se

Nationellt
centrum

mot
hedersrelaterat
våld och förtryck

nationellt.centrum.hrv.ostergotland@lansstyrelsen.se

www.hedersfortryck.se / www.konsstympling.se

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

BORTFÖRDA BARN OCH UNGA – HUR KAN VI GE SKYDD OCH STÖD?

2023-10-27 Seminarium MUCF

FOKUS I UPPDRAGET

Erfarenheter av hedersförtryck samt annat våld och förtryck kopplat till utlandsvistelse

- Vilka riskfaktorer som fanns i dessa individers liv innan de lämnade Sverige, dvs. **återkommande riskfaktorer**
- Vilka **insatser** individerna mottagit från myndigheter och andra aktörer innan de lämnade Sverige, och
- Vilka insatser individerna mottagit efter att de kommit tillbaka till Sverige igen.

BARN OCH UNGAS UTSATTHET

- Heterogen grupp – med gemensamma drag:
 - Utsatta för systematisk fysiskt och psykiskt våld under uppväxten.
 - Befinner sig i en hederskontext.
- Utsattheten ofta känd av en eller flera myndigheter.
- Utsatta i förhållande till både vårdnadshavare och samhälle.
- Vissa barn och unga blir bortförda flera gånger.
- Syskons utsatthet riskerar att förbises.

FAMILJESTÖDSORIENTERING

- Tydligt fokus på insatser riktade till föräldrar – och återförening.
- Problematiskt för våldsutsatta barn i allmänhet, och barn utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck i synnerhet.
- Utmanande för yrkesverksamma:

”De analyserade ärendena visar att yrkesverksamma på olika sätt försökt att förebygga att barn förs ut ur landet och även nå barn som förts ut ur landet med insatser, men att det finns tydliga hinder och brister som enskilda yrkesverksamma inte kan påverka.”

BARNET SOM AKTÖR

- Barn måste ofta driva på för att få samhällets stöd.
- Yngre barn har svårare att själva agera.
- Barn känner sig pressade att ändra sin berättelse.

” Processen efter att våldet avslöjats för myndigheter beskrevs ofta som mycket svår för de unga med hög grad av press, hot, förnekande och skuldbeläggande från närstående. Studien visar också att de initiala insatserna från socialtjänsten i hög utsträckning var föräldraorienterade och för en tredjedel av ungdomarna hade våldet avslöjats en eller flera gånger före den aktuella ansökan om LVU.”

STÖDET TILL UTSATTA

- Fler bortföranden skulle kunna förhindras om myndigheterna ingrep tidigare och mer skyndsamt.
- Risken för bortförande är särskilt stor i samband med myndighetsingripande – och när skyddet från myndigheter avtar.
- Bättre riskbedömningar behövs för att förhindra bortföranden.
- Utreseförbud behöver tillämpas i större utsträckning, och kombineras med andra skyddsinsatser.

”Vid utredningen inför A:s eventuella hemflytt till pappan lät han först inte socialtjänsten tala med övriga familjemedlemmar. När det väl ägde rum samtal, med pappan närvarande, var det svårt att få information kring olika förhållanden. Efter hemflytten uppfattades A av socialtjänsten vara nedstämd och tillbakadragen, helt annorlunda än när hon var placerad.”

(Socialnämnden om flicka 9 år)

UTSATTHETEN I UTLANDET

- I många ärenden saknas information och uppföljning.
- Utsattheten fortsätter i utlandet: Fysiskt och psykiskt våld, stark kontroll, dödshot, sexuella övergrepp på flickor, risk för tvångsäktenskap, kontroll och övergrepp som syftar till sexuell omvändelse, ekonomiskt våld, uppfostringsanstalter m.m.
- Bortförandet kan i sig vara potentiellt traumatiserande – upplevelse av vanmakt.

LÅNGSIKTIGHET OCH UPPFÖLJNING

- En majoritet av de bortförda barnen i domstudien befinner sig i fortfarande i utlandet eller beskrivs som försvunna.
- Domstudien tyder på att konsekvenser av barns utsatthet i samband med utlandsvistelse sällan utreds eller leder till insats för barnet.
- Bristande uppföljning och långsiktigt stöd.
- Flera barn har efter återvändande blivit bortförda igen. Att myndigheter inte förmår skydda barn skadar förtroendet.

” I vissa fall har också barn som tidigare kommit tillbaka till Sverige med hjälp av insatser från både nationella myndigheter och utlandsmyndigheter åter igen försvunnit.”

ATT TÄNKA PÅ-LISTA*

Vad du som yrkesverksam bör tänka på i mötet med barn och unga som riskerar att föras bort.

- Rätten till stöd och skydd.
- Bemötande av och stöd till barn och unga.
- Särskilt om risker för bortförande.

*Ska inte användas som en checklista.

STÖD TILL DIG SOM I DIN YRKESROLL MÖTER BARN OCH UNGA SOM RISKERAR ATT FÖRAS BORT

Du som i din yrkesroll möter barn och unga kan förhindra bortföranden om du agerar i rätt tid och med rätt insatser. Här hittar du olika verktyg som kan hjälpa dig i ditt arbete.

Att tänka på-lista

Jämställdhetsmyndigheten har med utgångspunkt i delrapportens resultat tagit fram ett underlag om vad du som yrkesverksam som möter den utsatta målgruppen bör ha med sig.

Listan ger inte en uttömmande beskrivning av hur ärenden av detta slag ska hanteras, men lyfter sådant som visat sig vara viktiga delar i stödet till och bemötandet av barn och unga – för att förebygga bortföranden och förhindra fortsatt utsatthet.

[Att tänka på-listan finns även som pdf att ladda ner.](#)

Rätten till stöd och skydd

Bemötande av och stöd till barn och unga

Särskilt om risker för bortförande

[Bortförda barn och unga | Jämställdhetsmyndigheten
\(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se)

EXEMPEL BEMÖTANDE OCH STÖD

- När barn och unga berättar om utsatthet och söker hjälp behöver du agera. Låt inte tiden gå så att barnet eller den unga lever kvar i utsattheten.
- Om barn och unga tar tillbaka sina uppgifter om våld betyder det inte att de inte är våldsutsatta. Det är en vanlig reaktion, inte minst efter påtryckningar, skuldbeläggning, hot eller annan typ av kontakt eller umgänge med familjemedlemmar.
- Avlasta och skydda barnet eller den unga från skuld- och skamkänslor, hot och annan press från familjemedlemmar eller andra släktingar. Yrkesverksamma måste ta ansvar för bedömningar och beslut kring nödvändiga insatser, inte lämna till barn och unga att själva ta ansvar för sin säkerhet.

SÄRSKILT OM RISKER FÖR BORTFÖRANDE

- Barn och unga riskerar att föras bort tillsammans med ett (ofta äldre) syskon, som till exempel kan ha brutit mot hedersnormer. Var uppmärksam på övriga barn i familjen som också kan fara illa eller riskera att fara illa.
- Bortföranden eller hot om bortföranden kan användas för att få individer i kollektivet att “rätta in sig i ledet”. Rädslan påverkar vad en individ vågar berätta om sin utsatthet eller syskons utsatthet. Det gäller både situationer innan ett bortförande och efter att en individ eventuellt har kommit hem till Sverige.
- En bedömning av risker handlar om potentiella sådana, inte att fastslå vad man tror eller vet ska hända. Risker samspelar med varandra, ofta finns det flera potentiella risker. Säkerställ att det finns kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck när bedömningarna görs.

TACK!

Matilda Eriksson

Utredare hedersrelaterat våld och förtryck
samt våld mot barn och unga

matilda.eriksson@jamstalldhetsmyndigheten.se

2023:15

NÄR BARN TVINGAS TA ANSVAR FÖR SITT EGET SKYDD

Slutredovisning av uppdrag att kartlägga och sprida kunskap om
erfarenheter av hedersförtryck samt annat våld och förtryck kopplat
till utlandsvistelse

[När barn tvingas ta ansvar för sitt eget skydd |
Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se)

Implementering av rutin för Utreseförbudet

Maria Thelén, Samordnare Barnahus
Fyrbodal

Jenny Helmbro, Polisinspektör

Barnahus Fyrbodal

Resurscentrum mot Hedersrelaterat våld och förtryck

- Barnahus Fyrbodal samordnar samverkan mellan myndigheter när ett barn 0-18 år misstänkts blivit utsatt för brott.
- Samverkande myndigheter;
 - Polismyndigheten
 - Åklagarmyndigheten
 - Socialtjänsten – 17 samverkande kommuner
 - Hälso- sjukvård, BUP
- Konsultationer till yrkesverksamma
- Utbildningar och studiebesök

Bakgrund

- Ny lagstiftning
- Rutin om utreseförbud
- Implementering av rutin
- Samverkan med polisen

Implementeringsträffen

- Våren 2022- Teamsträff samverkande kommuner
- 90 deltagande socialsekreterare från alla 17 samverkande kommuner
- Ett utreseförbud kan rädda ett barns liv och framtid, men vet vi när och hur vi använder det?

- Innehåll på Teamsträffen:
 - Rutinen (När och hur man använder den)
 - Vad lagen är tänkt att skydda mot (barnäktenskap, könsstympning)
 - Komplement till annat skydd
 - Samverkan (mellan och inom myndigheter)

Stödkort till yrkesverksamma

Exempel Stödkort

31 § LVU Utreseförbud

Utreseförbud ska skydda barn från att föras utomlands i syfte att ingå barnäktenskap eller att könsstympas. Ett utreseförbud ska både utgöra hinder mot att utfärda pass och skäl för att återkalla pass. Det är straffbart att föra ett barn ur Sverige i strid med ett utreseförbud.

- Förbudet gäller trots att den unge medverkar till att föras utomlands i nämnda syfte.
- Syftet är inte att lagen om utreseförbud ska ersätta ett beslut om vård, utan kan komplettera ett sådant ingripande.
- Beslut om utreseförbud fattas av förvaltningsrätten.
- Socialnämnden kan fatta beslut om tillfälligt utreseförbud om ansökan inte kan avvaktas, det gäller då omedelbart och ska underställas till förvaltningsrätten.

Det finns kännedom om äktenskapsliknande förbindelser som ingåtts digitalt. Det talar om vikten av att ett utreseförbud inte ensamt kan ge fullt skydd.

14 § LVU hemlighållande av vistelseort

Genom att hemlighålla vistelseorten för vårdnadshavare minskar risken att barnet söks upp av familj och släkt.

14 § LVU umgängesbegränsning

Genom att barnet inte träffar sin familj minskar risken att barnet utsätts för skuld, skam och hot från familj och släkt.

Beslut enligt 14 § LVU fattas av socialnämnden. Detta är beslut som ska användas restriktivt men kan vara absolut nödvändiga i syfte att skydda ett barn utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck!

Skyddade personuppgifter

www.skatteverket.se/skyddadepersonuppgifter

Viktigt att tänka på

- Våga ställa frågor och lyssna på berättelsen
- Förringa inte det personen berättar
- Förmedla att du vågar höra och ta emot – vi är inte rädda att lyssna
- När en person berättar är du utvald – Det har ofta hänt något som gör att personen berättar just nu.
- **Fråga om vad som hänt!**
- Förmedla att vi kan en del om hedersrelaterat våld och förtryck
- Inge hopp
- Klargörande samtal; kan behövas flera samtal för att verkligen se vad det handlar om
- Förstå att våldet är planerat och kollektivt beslutat
- Juridiska vårdnadshavare är här men släkten i hemlandet kan vara de som bestämmer
- Dilemma: bröderna kan vara de som ska kontrollera systemen – de har inget val! De måste lyda order, kontrollera och bestraffa
- Att inte prata med föräldrar först – tänk skydd först – kontakta socialtjänst
- Viktigt vad som skrivs i journalanteckningar/utredningar
- Inte ta med mer än vad som behövs som exempelvis pojkvänner, abort osv
- Avvakta med alla detaljer om vad som händer sen, prata här och nu
- **Akut läge?!**

Vad hände sen?

- Statistik?
- Ökad kunskap
- Uppdaterad rutin på hemsidan

Kontaktuppgifter

maria.thelen@uddevalla.se

Telefon; 0522-696843

Jenny.helmbro@polisen.se

Telefon; 010-5651797

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Barn och unga med intellektuella funktionsnedsättningar – vad finns det för forskning och vad kan vi lära från den?

MIKAELA STARKE PROFESSOR I SOCIALT ARBETE

Målgruppen

Personen har i varierande grad svårigheter med :

- att lära
- abstrakt tänkande
- sociala interaktioner och samspel
- kommunikation

Vad visar forskning, några siffror

Målgruppen löper fem gånger högre risk för tvångsäktenskap än andra

- Tvångsäktenskap var mest frekvent mellan 21-30 år och den näst största ålderskategorin var 11-20 år

Jämförelser:

- Ej målgruppen pojkar och män 20 % och flickor och kvinnor 80%
- Målgruppen pojkar och män 62 % och flickor och kvinnor 38 %

11 % av personer inom målgruppen var under 18 år

Ytterligare resultat:

- Flertalet tvångsäktenskap initierades av föräldrar och släkt
- 90% av tvångsäktenskapen anmäldes av en tredje part
- Över en tredjedel av rapporterna kom från socialtjänsten, men även av andra professionella

Målgruppen

- Kan ha gett sitt medgivande till äktenskapet i tro att det skulle vara det bästa för dem
- De vill vara som alla andra "normala"
- De vill vara sina föräldrar till lags
- De vill göra det som deras syskon har gjort.

Föräldrarnas omhändertagande motiv

- Säkra att det finns en person när föräldrarna inte längre kan tillhandahålla stödet
- Säkra omhändertagandet av den unga/unge.
- För att skydda barnets framtida vård och uppehälle
- Att finna en partner som inte hade intellektuell funktionsnedsättning

Föräldrarnas kontrollerande och hindrande motiv

- Att kontrollera oönskat beteende och sexualitet
 - såsom upplevd promiskuitet eller homosexualitet
- Skydda "familjens heder",
- Säkerställa egendom
- Förhindra "olämpliga" relationer
- Förbigå vissa immigrations- och asylregler
- Säkra hjälp för åldrande föräldrar

Kulturella föreställningar och traditioner

- Uppfattningar att äktenskap är normalt, naturligt och förväntas att alla ska ingå ett
- Äktenskapet var en 'övergångsrit' som ska vara tillgänglig för alla
- yngre barn kan uppfattas som annorlunda om ett äldre syskon med en intellektuell funktionsnedsättning inte är gift
- Äktenskapet kommer att "bota" funktionsnedsättningen
- Flickor och kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning tvingas att gifta sig med män som anses vara "olämpliga" partners för andra

Föräldrarnas reflektioner

- Föräldrarna kan vara medvetna om att tvångsäktenskap kan innebära övergrepp och försummelse.
- Begränsad medvetenhet och förståelse:
 - att tvångsäktenskap är förbjudet
 - av juridiska begrepp såsom den enskildes samtycke
- Föräldrar och/eller släktingar ansåg inte alltid att det fanns behov av samtycke

Effekter av tvångsäktenskap

- Forskning visar att målgruppen som är offer för tvångsäktenskap är;
 - Isolerade och beroende av sin familj
 - Kontrollerade av sin släkt och familj
 - Svårigheter att kommunicera sin utsatthet.
- Utsatta för sexuella övergrepp, våldtäkt av partnern eller släktingar.
- Fysisk och mental ohälsa:
 - självskadebeteende, självmord, självmordsförsök samt olika former av ätstörningar
- Sannolikt en ökad frekvens av depression, ångest och PTSD.

Fallgropar för professionella

- Kan känna sig osäker på tecken som kan vara risk för tvångsäktenskap
- Vill inte döma kultur och tradition, vara 'kulturellt okänslig' eller rasistiska
- Vill vara mer accepterande när äktenskapet rubriceras som "arrangerat"
- Vet inte hur de ska hantera situationen

Vad finns att göra?

- Lyhörd
- Svårigheter med att kommunicera ta hjälp
- Samarbeta
- I mötet med de unga:
 - tillse att möten sker ensam
 - undvik att anhöriga svara på frågor för den ungas räkning
 - undvik att anhöriga agerar översättare

Tack!
Frågor? Hör av dig till:
Mikaela.Starke@socwork.gu.se

Unga hbtqi-personer och tvångsäktenskap

Maria Tillquist
Kurator
RFSL Stödmottagning

RFSL Stödmottagning

- Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter.
- En nationell mottagning som erbjuder stöd till våldsutsatta hbtqi-personer sedan 1998.
- Samtalsmottagning, kunskapscentrum, utbildning/föreläsningar, konsultation, påverkansarbete, referensgrupper, media.

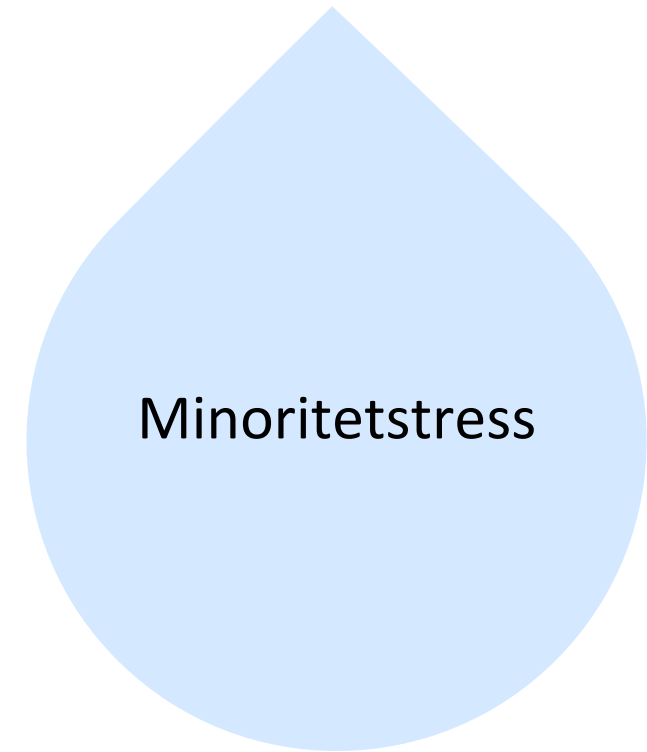
Unga hbtqi-personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck

- Unga hbtqi-personer har ett sämre fysiskt och psykiskt hälsotillstånd än generell population.
- Många saknar kunskap om hbtqi-frågor.
- Bild av hbtqi-personer som syndiga och konstiga pågått höra det av sin familj och släkt.
- Risk för hbtq-negativitet i skolan eller på arbetet.
- Många har ett dubbelliv, kanske behöver gifta sig längre fram men har ett delvis aktivt liv som öppen med kompisar.

Extra stresspålagring kopplat till att tillhöra en minoritet pga. fördomar, stigma och diskriminering

Psykosocial belastning i form av rädsla för att utsättas för osynliggörande, diskriminering, trakasserier och våld

Internaliserad hbtqi-negativitet en viktig del.

Vad kommer
hända om de
får veta..?

Kommer de
respektera
mig?

Vet de något om
sådana som
mig?

Är det tryggt
för mig att
vara här?

Minoritetsstress

Måste jag
förklara mig?

Tycker de att jag
är konstig och
äcklig?

Omvändelseförsök

- Omvändelseförsök är när någon genom tvång eller påtryckningar uppmanas ändra sin sexuella läggning, sin könsidentitet eller sina könsuttryck.
- Enligt en under 2022 publicerad rapport från MUCF- har 18 procent av unga hbtq-personer i Sverige upplevt att någon försökt att påverka deras sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck.
- FN:s expert på frågor om sexuell läggning och könsidentitet likställer omvändelseterapi med tortyr.

Omvändelse och barnäktenskap

- Många av de unga hbtq-personer som utsatts för omvändelseförsök och/eller barnäktenskap lider av rädsla, oro, osäkerhet, ångest, känslor av ensamhet, ibland självhat.
- Internaliserad negativitet gentemot hbtqi-personer, skam.
- Inte vara öppen som hbtqi-person för att undkomma ett eventuellt äktenskap.
- Att ifrågasätta sin egen sexuella läggning eller könsidentitet/könsuttryck som följd av våld. Själv vilja omvändas.

Checklista för ett gott bemötande

- Tänk på verksamhetens kommunikation, bredda representation i bild- och textmaterial samt i tal.
- Använd gärna ett könsneutralt språk när det är möjligt och fråga personer efter deras pronomen.
- Informera om tystnadsplikt och hur det fungerar i praktiken för att den utsatta ska känna sig säker.
- Anpassa stödet till den utsattas fysiska och psykosociala situation och om det finns tidigare erfarenhet av våld och kränkningar.
- Acceptera den utsattas erfarenhet och förståelse av att utsättas för våld.
- Kritisera, döm eller värdera inte den utsattas utseende, beteende eller handlingar.

RFSL Stödmottagning

Telefon: 020 – 34 13 16

stod@rfsl.se

Maria Tillquist

Maria.tillquist@rfsl.se

Upptäcka, möta och samtala

mucf
Myndigheten för ungdoms-
och civisamhällsfrågor

I samarbete med:

UMO

Rätt att veta!

Kunskap som gör skillnad

I samtal med unga kan vissa ämnen kännas svåra att närma sig. Till exempel sexualitet, hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa, relationer eller traumatiska upplevelser. Därför finns utbildningspaketet **Rätt att veta!**

OM RÄTT ATT VETA!

Innehåller kostnadsfria webbutbildningar, seminarier med mera.

Utbildningarna går enkelt att dela upp utifrån dina egna önskemål och möjligheter.

Ger dig konkreta verktyg och tips för dina möten och samtal med unga.

Är en resurs att återkomma till, både enskilt och tillsammans med andra.

Rätt att veta! är framtaget av MUCF i samarbete med UMO med utgångspunkt i sajten Youmo.se

Mer information
hittar du här:
mucf.se/rattattveta

mucf
Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

I samarbete med:

UMO

mucf

Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

Genom **kunskap** och **stöd** gör vi
nytta för **Sveriges unga** och för
det **svenska civilsamhället**

Ta del av presentation, kunskap och stöd efter seminariet på mucf.se/kalender/arkiv

Ta del av utbildningspaketet Rätt att veta! på mucf.se/rattattveta

Kontakt: rav@mucf.se